Dnr. 271/00
5/00

VÄSTERBOTTENS MUSEUM

Erik Sandén

Arkeologisk utredning med anledning av planerade gruvor på Ersmarksberget, Sorsele sn, och vid Svärtträsk, Stensele sn, Lappland, Västerbottens län

VO2 KULTURMILJÖ

Arkeologisk utredning med anledning av planerad gruvdrift på Ersmarksberget, Sorsele socken, Lappland och vid Svärtträsk, Stensele sn, Västerbottens län .

Bakgrund

Med anledning av planerad gruva på Ersmarksberget, Sorsele sn, och vid Svärtträsk, Stensele sn, har Länsstyrelsen i Västerbottens län beslutat att en särskild arkeologisk utredning skall göras (lst dnr 220-77-2000). Enligt beslutet skall utredningen genomföras av Västerbottens museum i enlighet med den plan som upprättats den 7 juli 2000. Utredningen har beställts av ScanMining AB.
Ekonomiska kartor: 23H 4-5 c-d, 23H 4-5 e-f, 23H 8-9 c-d samt 24H 0-1 c-d.
Berörd fastighet är för Ersmarksberget; Blaiken 2:1. För gruva vid Svärtträsk berörs delar av följande fastigheter; Brännholm 1:4, Gunnarberg 1:4, 1:2, 1:3 samt Gunnarn 4:1.
Utredningen genomfördes 000920-000922 av Erik Sandén och Berit Andersson.
Fältarbetet, inklusive resor, tog 48 arbetstimmar i anspråk.

Metod

Som förberedelse inför fältarbetet har studier gjorts i fornlämningsregistret för att se om några kända fornlämningar ligger i området. Dessutom har tipsregistret vid Västerbottens museum studerats. Inga fornlämningar var kända i området och det fanns inga tips på lämningar i området.
Fältarbetet genomfördes som okulär besiktning med provstick med jordsond och provgropar med spade där det bedömdes som relevant. Lämningar som hittades mättes in med GPS och markerades på ekonomiska kartan. Beskrivningar har upprättats enligt Riksantikvarieämbetets normer.
Eftersom områdets karaktär och en begräsad arbetstid gör det omöjligt att leta lämningar på varje kvadratmeter i området var en prioritering nödvändig.

Ersmarksberget

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet består i huvudsak av blockrik morän. Marken sluttar i huvudsak i N-NNÖ ner mot Storjuktan med en höjdskillnad om cirka 140 meter. Marken är dessutom mycket kuperad med kullar och sänkor som avlöser varandra på sluttningen. Området genomkorsas av Smakarbäcken som rinner från Smakarträsket i söder och ut i Storjuktan i norr. Vid Ersmarksbergets topp och väster om Smakarbäckens nedre del ligger några mindre tjärnar. I områdets södra del finns ett större myrområde, Nymyran. Smakarbäckens lopp kommer enligt ScanMinings planer att dras om och den kommer att ledas till Hemnäsbäcken. Denna planerade sträckning följer till stor del Nymyrans norra kant. Skogen i området består i huvudsak av mycket gammal, urskogsliknande skog med många stående döda träd och rikligt med lågor omväxlande med stora ytor kalhygge.
Vid tidigare inventeringar har stenåldersboplatser registrerats vid Storjuktans stränder. Dessa är nu överdämda. En av dessa (raä nr 17, Sorsele sn) ligger strax utanför utredningsområdet.

Prioriteringar

Vid utredningen har följande områden prioriterats:

- Området närmast Smakarbäcken, där lämningar efter jakt och fiske kan finnas.
- Området runt tjärnarna vid toppen av Ersmarksberget och väster om Smakarbäckens nedre lopp. Detta kan vara lämpliga lägen för samiska aktiviteter.
- Norra kanten av Nymyran. Detta kan vara lämpliga lägen för samiska aktiviteter.
- Vid Storjuktans strand i områdets nordöstra del i vars närhet man tidigare registrerat boplatslämningar.

Resultat

Vid utredningen gjordes inga registreringar av fornlämningar eller kulturlämningar i området som angetts i länsstyrelsens beslut.

Svärtträsk

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet ligger på en bergssluttning som i huvudsak vetter mot V-N. Inom området ligger även några myrar samt mindre tjärnar. Marken består av morän med partier av mer finkornigt material. Inom området finns skogsmark med spår av äldre skogsbruk i form av stubbar samt kalhyggen som endast är några år gamla.

Prioriteringar.

Vid utredningen har följande områden prioriterats:
- Områden runt myrarna i området centrala och norra del. Detta kan vara lämpliga lägen för samiska aktiviteter.
- Områden runt tjärnarna i områdets norra del. Detta kan vara lämpliga lägen för samiska aktiviteter.
- Sandiga områden mellan bergssidor eller myrar. Här kan lämningar efter jakt i form av fångstgropar finnas.

Resultat

Vid utredningen registrerades en barktäkt vid en myr i områdets norra del. I en gammal torrfura var en gammal, delvis övervallad, blecka. Bleckan är 0,7m hög och 0,3 m bred. Nedre delen är cirka en meter ovanför marken. Barktäkter av detta slag kopplas till samisk verksamhet. Tallens innerbark samlades och tillreddes som kosttillskott. Detta är en typ av lämningar som uppmärksammats först på senare år men de har hittats på flertal ställen i länet där gammal skog finns kvar.
Barktäkten har markerats på kartan som nr 1. Platsens koordinater är 1517130/7229588.
Barktäkter bedöms i vissa fall som fornlämningar, denna bedömning görs av Länsstyrelsen.

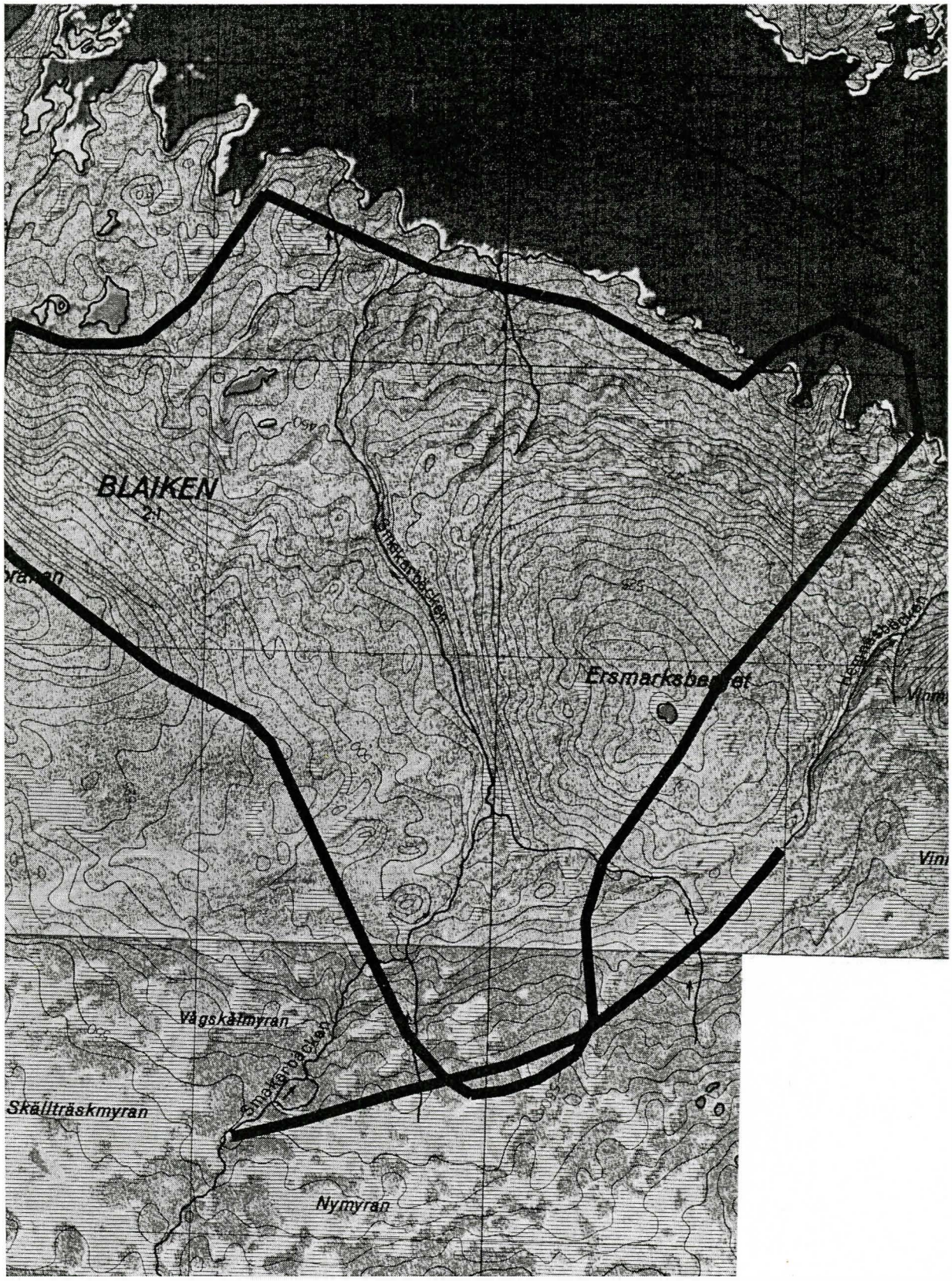
BLAIKEN
Smakerbäcken
Ersmarksbäcken
Vågskällmyran
Smakerbäcken
Skällträskmyran
Nymyran

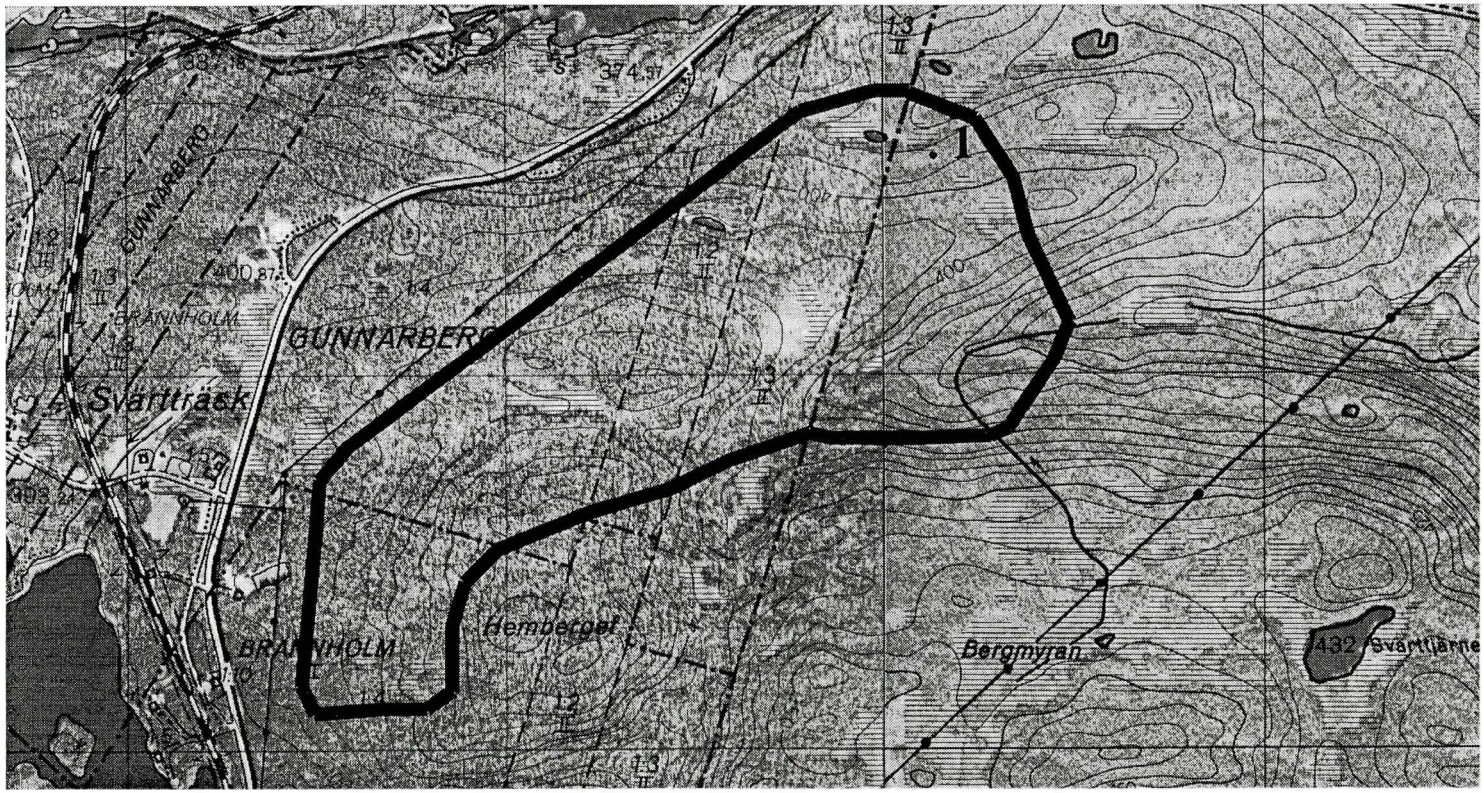
GUNNARBERG
GUNNARBERG
BRANNHOLM
BRANNHOLM
Svärttjäck
Hembecget
Bergmyran
Svärttjärne
1
400
400
432

B 000922
ES BA Nr: 966

Blad: 23 H 4-5 e-f

koord 1517130/7229588
390 m.ö.h.

Sakord: V Barkt 1*

Art:

Antal: 1

Fastighet: Gunnarn 4:1

Namn:

Orientering: 3 m ö om borrhål 99 H 2577

Terräng: Moränslutning mot NV
nära myr

Beskrivning: Barkläkt,
0,7 × 0,3 m med spetsiga ändar
Övervallade kanter. Beläsen på
1 m höjd av en torrstubbe, 3 m h.

Kommentar:

Tidigare anteckningar:

Datum: 19 2000 -09-22
ES, BA